



# PAINTING THE RAINBOW: HOW LGBTI FREEDOM OF ARTISTIC EXPRESSION IS DENIED

## RAPORT FREEMUSE - PODSUMOWANIE

### SPIS TREŚCI

|  |   |
|--|---|
| WPROWADZENIE.....  | 1 |
| O TERMINOLOGII: ARTYŚCI LGBTI I SZTUKA QUEER.....  | 4 |
| ROZDZIAŁ II: WOLNOŚCI ARTYSTYCZNE W KRAJACH KRYMINALIZUJĄCYCH HOMOSEKSUALIZM .....           | 7 |
| ROZDZIAŁ III: WOLNOŚCI ARTYSTYCZNE W KRAJACH, W KTÓRYCH HOMOSEKSUALNOŚĆ JEST<br>LEGALNA..... | 8 |
| WYPOWIEDZI.....  | 8 |

### WPROWADZENIE

Działania artystyczne LGBTI zostały zmarginalizowane na całym świecie. Sztuka o tematyce LGBTI jest powszechnie postrzegana przez pryzmat orientacji seksualnej czy tożsamości płciowej jej autorów i zaliczana do kategorii „treści queer”. W ten sposób jest odróżniana od tego, co jest rozumiane jako sztuka głównego nurtu. Oprócz tego trendu, który występuje w różnym stopniu w różnych kontekstach, artyści zajmujący się problematyką LGBTI borykają się również z nieproporcjonalnymi reperkusjami z powodu swojej pracy na całym świecie. Wysiłki te, mające na celu uciszenie ekspresji artystycznej związanej z LGBTI, jednocześnie ograniczają zdolność artystów do wyrażania siebie poprzez sztukę i nakładają nadmierne ograniczenia na tych, którzy chcą mieć dostęp do queerowych dzieł sztuki.

Raport ten pokazuje jednak, że ekspresja artystyczna związana z doświadczeniami LGBTI istnieje w większości krajów, niezależnie od przeszkód politycznych, prawnych i społecznych. Pomimo wysiłków, jasno wskazuje ona, że żadne prawa, tradycje ani religie nie mogą całkowicie wykorzenić jej w tych kwestiach. Różnica między tymi kontekstami to zakres, w jakim artyści mają dostęp do publiczności, sieci zawodowych, instytucji kulturalnych, wsparcia finansowego i platform promujących ich prace. Są również narażeni na różne poziomy publicznej dezaprobaty, odrzucenia, gróźb i przemocy oraz inne formy znęcania się. Ale żaden z nich, niezależnie od tego, jak postępowe jest społeczeństwo, w którym żyją, nie jest naprawdę wolny od dyskryminacji ze względu na swoją orientację seksualną, tożsamość płciową i ekspresję.

Pomimo znaczących postępów osiągniętych na poziomie międzynarodowym w ostatnich dziesięcioleciach w promowaniu niedyskryminacji i równości osób LGBTI, nadal istnieje znaczna liczba krajów, w których artyści wytwarzają dzieła sztuki, wiedząc, że najprawdopodobniej nigdy nie zostaną one pokazane publicznie w ich własnych krajach. Nawet jeśli wykażą się niezwykłą odwagą i we współpracy z alternatywnymi ośrodkami kultury lub przy wsparciu organizacji praw człowieka zdążą zaprezentować swoje prace, to najczęściej odbywa się to w prywatnych lokalizacjach. Organizatorzy takich wydarzeń - które często odbywają się tylko na zaproszenie - a także ich publiczność - narażają się na szykany, publiczną dezaprobatę, aresztowania i ściganie. Niektóre z tych form prześladowań istnieją również w krajach, w których artyści LGBTI i sztuka queer niekoniecznie są spychani do podziemia.

W tym raporcie Freemuse przedstawia swoje kluczowe obserwacje, opisując, jak dyskryminacja ze względu na tożsamość - szczególnie wobec artystów LGBTI i dzieł sztuki związanych z LGBTI - przejawia się w różnych krajach na całym świecie. Pokazuje, jak ograniczenia wolności artystycznej wpływają na artystów i utrudniają im pełne oraz swobodne wyrażanie siebie poprzez formy twórcze i artystyczne. Aby lepiej zrozumieć, jak różne konteksty prawne i polityczne wpływają na artystów LGBTI i sztukę queer, organizacja Freemuse przeprowadziła wywiady z 65 artystami, LGBTI i działaczami na rzecz praw człowieka z 30 różnych krajów. Kraje analizowane w tym raporcie zostały wybrane, aby dać czytelnikowi różne wyobrażenie o tym, jak krajowe ustawodawstwo regulujące prawa osób LGBTI faktycznie wpływa na ekspresję artystyczną.

W odróżnieniu od krajów, które penalizują homoseksualizm, penalizują tzw. „Promocję homoseksualizmu” lub nie nakładają żadnych prawnych ograniczeń na angażowanie artystów LGBTI lub promowanie queerowych dzieł sztuki w przestrzeni publicznej, wszystkie te ramy prawne pozostawiają przestrzeń dla pewnego stopnia zniesienia swobód artystycznych. Raport ten jasno pokazuje, że nadużycia i naruszenia wolności artystycznych mają miejsce w różnych kontekstach

narodowych. Jednak ogólne poczucie strachu przed sankcjami, które przenika ekspresję artystyczną w krajach, w których homoseksualizm jest nie tylko kryminalizowany, ale także w których osobom grozi więzienie lub kara śmierci, drastycznie różni się od tych, w których prawo krajowe nie przewiduje takich kar. Z tego powodu organizacja Freemuse przeanalizowała naruszenia swobód artystycznych, osobno skupiając się na krajach, które kryminalizują homoseksualizm, i tych, w których prywatne współżycie seksualne osób tej samej płci nie jest przestępstwem.

Oprócz wpływu krajowych ram prawnych na stan swobód artystycznych artystów LGBTI i sztuki queer, organizacja Freemuse zwróciła szczególną uwagę na rolę ogólnej atmosfery politycznej w jednym społeczeństwie w dostępie dzieł sztuki o tematyce LGBTI do przestrzeni publicznych. Okazało się, że wraz z odstępowaniem od demokracji coraz bardziej powszechny staje się ostry sprzeciw wobec postępowych dyskursów i pozytywnej reprezentacji tożsamości LGBTI. Powstanie populistycznych ruchów politycznych, w dużej mierze konserwatywnych, jest próbą zdemontowania wielu zwycięstw społeczności międzynarodowej i ruchu na rzecz praw LGBTI oraz przywrócenia hetero-normatywnych norm w społeczeństwach na całym świecie. Demonstruje to również regresywną siłę w demontażu niezbędnych zabezpieczeń. Jedną z najbardziej oczywistych konsekwencji takiego negatywnego rozwoju wydarzeń jest przyjęcie przepisów ograniczających wolność słowa w kwestiach LGBTI, które istnieją w co najmniej 34 krajach na świecie - z których osiem nie kryminalizuje homoseksualizmu.

Nieuchronnie przenikający i regresywny wpływ tych rosnących sił jest również odczuwalny wśród twórców prac o tematyce LGBTI. Mimo tego, że z historycznego punktu widzenia tematyka ta jest już poboczna, a w wielu przypadkach jej wpływ wyciszony, obecnie jest ona coraz bardziej atakowana przez różne podmioty: od władz państwowych po podmioty niepaństwowe, takie jak grupy religijne i polityczne, ruchy ekstremistyczne, osoby stosujące przemoc. Coraz większe zaniepokojenie budzi wykorzystywanie szeregu mechanizmów - zwłaszcza organów regulacyjnych, a także konserwatywnych instytucji kultury – w celu określania akceptowalnych parametrów dyskusji na temat seksualności, a tym samym tłumienia i udaremniania artystycznej ekspresji w kwestiach związanych z orientacją seksualną i tożsamością płciową.

Skupiając się na kluczowych kwestiach związanych z korzystaniem z wolności artystycznych związanych z doświadczeniami LGBTI, niniejszy raport nie zawiera analiz statystycznych ani nie porównuje zakresu naruszeń swobód artystycznych zarejestrowanych w krajach, które penalizują homoseksualizm, z tymi, w których jest to legalne. Nie zajmuje się różnym traktowaniem gejów, lesbijek, biseksualistów, transpłciowych lub interseksualnych artystów, ani nie porusza podstaw naruszeń wymierzonych w którąkolwiek z tych podgrup. Nie zbadano podwójnych ani potrójnych form dyskryminacji, na jakie narażone są (na przykład) lesbijskie artystki - ze względu na ich płeć i orientację seksualną lub, jeśli jest

to potęgowane, ze względu na ich rasę i pochodzenie etniczne. Wreszcie, nie zbadano różnych dyskryminujących doświadczeń artystów LGBTI w branży kulturalnej i rozrywkowej w porównaniu z ich heteroseksualnymi kolegami.

Celem niniejszego raportu jest jednakże wniesienie wkładu w toczącą się globalną debatę na temat dyskryminacji, z jaką mają do czynienia osoby LGBTI, oraz zbadanie jej wpływu na ich obecność w sferze kultury i sztuki. Raport ten należy postrzegać jako zaproszenie ze strony organizacji Freemuse skierowane do różnych interesariuszy w celu zwrócenia większej uwagi na artystów LGBTI jako szczególnie wrażliwą grupę oraz do zaangażowania się w procesy, które umożliwiają lepszą dokumentację i systematyczne rejestrowanie nadużyć i naruszeń swobód artystycznych, których doświadczają artyści LGBTI i osoby, które tworzą queerowe dzieła sztuki. Ponadto wzywa ona różne zainteresowane strony - międzynarodowe, regionalne i krajowe - do zaangażowania się w opracowywanie natychmiastowych i odpowiednich krótko- i długoterminowych strategii na rzecz lepszych warunków korzystania ze swobód artystycznych związanych z kwestiami LGBTI.

## O TERMINOLOGII: ARTYŚCI LGBTI I SZTUKA QUEER

W niniejszym raporcie organizacja Freemuse koncentruje swoją analizę na statusie „*artystów LGBTI*” w różnych społeczeństwach oraz na istnieniu *sztuki „queer”* w przestrzeni publicznej. Jednak żaden z tych terminów nie był jednolicie używany przez różnych respondentów Freemuse. Używali oni różnych skrótów na określenie gejów, lesbijek, osób biseksualnych, transpłciowych, transseksualnych, interseksualnych i innych osób, których orientacja seksualna i tożsamość płciowa różnią się od pojęcia heteronormatywności<sup>1</sup> i cispłciowości<sup>2</sup>. Pomimo tych różnic, które zwykle są wynikiem konsensusu w ramach danej organizacji lub grupy społecznej, w niniejszym raporcie organizacja Freemuse posługuje się wyłącznie skrótem LGBTI.<sup>3</sup> Jest to ogólny termin ukuty w odniesieniu do osób, których orientacja seksualna jest inna niż heteroseksualna i które niekoniecznie identyfikują się lub wyrażają swoją tożsamość płciową zgodnie z płcią przypisaną przy urodzeniu.<sup>4</sup>

Podjęcie organizacji Freemuse polegało na określaniu orientacji seksualnej i tożsamości płciowej rozmówców w sposób, jaki sobie tego życzą. Termin gej jest używany w odniesieniu do mężczyzn, których pociągają mężczyźni, a lesbijki do kobiet, które pociągają kobiety. Termin transpłciowość został użyty jako termin ogólny dla osób, których tożsamość płciowa lub ekspresja płciowa różnią się od płci przypisanej im przy urodzeniu. Został zastosowany do transpłciowych mężczyzn i kobiet

---

<sup>1</sup> Zrozumienie, że heteroseksualność jest preferowaną orientacją seksualną.

<sup>2</sup> Termin używany dla osób, których tożsamość płciowa odpowiada płci przypisanej przy urodzeniu.

<sup>3</sup> Respondenci organizacji Freemuse uwzględniali lub wykluczali „I”, „Q” i „+”, używając LGBT, LGBTQ, LGBTQ+, LGBTIQ.

<sup>4</sup> Jeśli osoby te nie identyfikują się jako mężczyzna lub kobieta, niektóre przepisy krajowe uznają trzecią płć.

transpłciowych, którzy albo wyrażają swoją płęć w sposób przeciwny do tego, jaki został im przypisany przy porodzie, lub tych, którzy szukają pomocy medycznej w celu trwałego przejścia do płci, z którą się identyfikują<sup>5</sup>

Organizacja Freemuse określała te osoby jako trans man, używając zaimków „on / jego” i trans woman, z zaimkami „ona / jej”. Jednak termin transpłciowość obejmuje również osoby, które nie są ani wyłącznie męskie ani kobiece. W niniejszym raporcie są one określane jako niespełniające wymagań i używane są w stosunku do nich odpowiednie zaimki, odnoszące się do osoby za pomocą słowa „oni / ich”. Analizując standardy prawne, organizacja Freemuse zajmowała się osobami biseksualnymi - tymi, których pociągają zarówno mężczyźni, jak i kobiety oraz osobami interseksualnymi - tymi, które urodziły się w ciele, które nie pasuje do definicji mężczyzny lub kobiety. Jednak żaden z respondentów organizacji Freemuse nie określił się jako biseksualny lub interseksualny.

Z drugiej strony, niniejszy raport dotyczy również cenzury i innych ataków na sztukę „queer” - dzieła sztuki, których treść jest poświęcona kwestiom LGBTI. Ta sztuka niekoniecznie została stworzona przez artystów LGBTI, powstała również jako stworzona przez artystów heteroseksualnych. Termin „queer” jest szeroko stosowany do określania festiwali, które poprzez różne dzieła sztuki bezpośrednio poruszają kwestię homoseksualizmu, jako festiwale queer. Zazwyczaj są otwarte dla różnych artystów i publiczności, chociaż promują przede wszystkim dzieła sztuki wykonane przez osoby LGBTI i dla nich.<sup>6</sup> Reżyser filmowy Sridhar Rangayan powiedział Freemuse, że słowo queer na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Queerowych w KASHISH Mumbai oznacza „kompleksowy charakter festiwalu obejmującego wszystkie płci i seksualności”.<sup>7</sup> Dodał, że festiwal ten jest przeznaczony dla różnorodnych odbiorców, w tym heteroseksualnych, i ma na celu ich informowanie, edukację lub rozrywkę.

Termin „queer” nie zawsze był używany w tym kontekście. W przeszłości miał on negatywne konotacje, ponieważ był powszechnie rozumiany jako „obraźliwe określenie homoseksualisty”<sup>8</sup> Jednak żaden z rozmówców organizacji Freemuse nie odniósł się do „queer” w negatywnym kontekście. Niektórzy z nich potwierdzili, że używają tego terminu w odniesieniu do wszystkich osób, które nie identyfikują się jako heteroseksualne. W organizacji LGBTI Mawjoudin w Tunezji nawet wolą używać terminu „queerfobia” zamiast homofobii, transfobii i bifobii.<sup>9</sup>

---

<sup>5</sup> Osoby te, zwykle określane mianem transseksualistów, mogą stosować hormonalną terapię zastępczą lub przechodzić operację zmiany płci w celu zharmonizowania swojego ciała z płcią, z którą się identyfikują.

<sup>6</sup> Wywiad organizacji Freemuse z Ali Bousselmi przeprowadzony 18 lipca 2019 r.

<sup>7</sup> Wywiad internetowy organizacji Freemuse ze Sridharem Rangayanem przeprowadzony 2 sierpnia 2019 r.

<sup>8</sup> Merrill Perlman, „How the word „queer” was adopted by the LGBTQ community”, Columbia Journalism Review, 22 stycznia 2019, [https://www.cjr.org/language\\_corner/queer.php](https://www.cjr.org/language_corner/queer.php), (dostęp: 30 września 2019 r.).

<sup>9</sup> Homofobia obejmuje negatywne uprzedzenia wobec osób o orientacji homoseksualnej, transfobię wobec osób transpłciowych i transseksualnych oraz bifobię wobec osób biseksualnych.

Pomimo powszechnego zrozumienia, że termin „queer” został przywrócony przez społeczność LGBTI, nie wszyscy respondenci Freemuse byli zadowoleni z bycia nazywanymi „queerowymi artystami”. Na pytanie, czy postrzegają siebie lub swoją sztukę jako queer, respondenci udzielili wielu różnych odpowiedzi. Niektórzy nie wahali się przed określeniem siebie jako queerowych artystów tworzących queerowe dzieła sztuki.

„Jestem w 100 procentach queerowym artystą. Powodem, dla którego tworzę sztukę, jest moja seksualność. Wszystkie te piosenki, w których piszę, w których mówię o mężczyznach i złamanych sercach, bezpośrednio wiążą się z moją seksualnością. Tak więc, kiedy tworzę swoją muzykę, ludzie jej słuchają i kojarzą się ze mną jako queerowym muzykiem z Malezji i mają poczucie, że jesteśmy wszędzie”.

**Alex Bong**, wywiad organizacji Freemuse, 1 sierpnia 2019 r.

„Mimo, że każdy może cieszyć się moimi artystycznymi aktami męskimi, ja przede wszystkim staram się komunikować z gejami. Chciałem pokazać różne aspekty naszego życia, zwłaszcza naszej seksualności. Chciałem zwrócić się do gejów, którzy nigdy nie widzieli się na wystawach. Powiedzieć, że to w porządku, że jesteśmy gejami”.

**Munir Abdallah**, Munir Abdallah, wywiad organizacji Freemuse, 15 lipca 2019 r.

Jednak inni artyści niechętnie kojarzyli się z określeniem „queer” z różnych powodów. Niektórzy odpowiedzieli, że ich prace nie są poświęcone wyłącznie tematyce LGBTI, a inni uważają, że nie popierają tworzenia klasyfikacji, które definiują ich prace wyłącznie na podstawie orientacji seksualnej artysty ani tożsamości płciowej.

„Mimo tego, że wszyscy w zespole jesteśmy queer i wiele naszych piosenek dotyczy queerowych tematów, nie jesteśmy queerowym zespołem. Po prostu podążamy za naszą „queerową religią” i tworzymy piosenki, w których naśmiewamy się z naszych polityków, kiedy mówią coś głupiego o osobach LGBTI”.

**Band Shh... Diam!**, wywiad organizacji Freemuse, 1 sierpnia 2019 r.

„Nie lubię być szufladkowany. Stawianie czoła własnej seksualności nie jest moją najważniejszą rzeczą jako artysty. Jestem artystą, który przy okazji jest gejem i pasjonatem praw człowieka, w szczególności praw LGBTI”.

**Brayo Bryans**, wywiad organizacji Freemuse, 3 sierpnia 2019 r.

Wbrew tym poglądom, jeden nigeryjski pisarz płci męskiej, który chciał zachować anonimowość, powiedział organizacji Freemuse, że jest pisarzem queer z punktu widzenia biologii - ponieważ „urodził

się queerowy” - a nie z powodu tematu, którym zajmuje się jego sztuka. Zwrócił uwagę, że są heteroseksualiści, którzy piszą o queerowości, ale nie nazywa się ich pisarzami queerowymi.

„Nie mam nic przeciwko określaniu mnie mianem pisarza queer, jeśli w tym samym kontekście określa się pisarzy heteroseksualnych jako nie-queerowych. Ale jeśli ktoś opisuje mnie biologicznie, w kontekście, w którym odnosi się społecznie do heteroseksualnych pisarzy, mam z tym problem”.

**Nigerian writer**, wywiad organizacji Freemuse, 19 lipca 2019 r.

Wreszcie, chiński filmowiec Popo Fan uważa się za queerowego artystę, ale tylko dlatego, że rzadko zdarzają się jawni queerowi artyści z Chin.

„Gdyby to był trend w Chinach i wielu artystów określałoby się mianem queerowym, niekoniecznie bym tego terminu używał, ale ponieważ jest to temat tabu, chcę to podkreślić. Mając na uwadze obecną delikatną sytuację w Chinach, czuję się bardziej odpowiedzialny za bycie częścią queerowej sceny artystycznej.

**Fan Popo**, wywiad organizacji Freemuse, 30 sierpnia 2019 r.

## ROZDZIAŁ II: WOLNOŚCI ARTYSTYCZNE W KRAJACH KRYMINALIZUJĄCYCH HOMOSEKSUALIZM

Rozdział 2 tego raportu ujawnia, w jaki sposób stan swobód artystycznych w kwestiach LGBTI jest bezpośrednio powiązany z ogólnym traktowaniem osób LGBTI w krajach, w których homoseksualizm jest przestępstwem. Podkreśla, że przepisy, które kryminalizują homoseksualizm, są szczególnie szkodliwe dla wolności wypowiedzi, zrzeszania się i zgromadzeń osób LGBTI. Ponieważ wolność artystyczna jest bezpośrednio zależna od tych trzech praw, została mocno stłumiona w krajach, w których prywatny, dobrowolny stosunek płciowy dorosłych podlega karze.

Skupiając analizy na kilku wybranych krajach, rozdział 2 ilustruje, w jaki sposób kryminalizowanie homoseksualności zapewnia tłumienie głosów LGBTI w przestrzeni publicznej. Ze względu na różne ograniczenia dotyczące ekspresji artystycznej LGBTI w tych krajach, artyści są zmuszeni tworzyć undergroundową sztukę queer. Pomimo ciągłych wysiłków na rzecz publicznego promowania ich sztuki, wyrażanie sztuki LGBTI pozostaje tajne. Kiedy artyści LGBTI w tych kontekstach decydują się na publiczne promowanie swojej pracy, często są narażeni na krytykę, prześladowania i przemoc. W przypadku ataków fizycznych wahają się przed zgłoszeniem przemocy ze względu na obawę przed reperkusjami przewidzianymi przez prawo kryminalizujące homoseksualizm.

Ponadto artyści LGBTI w tych krajach napotykają poważne przeszkody w tworzeniu queerowych dzieł sztuki. Często nie są w stanie zdobyć niezbędnych licencji, pozyskać funduszy na swoje projekty artystyczne, rekrutować specjalistów z branży, którzy są skłonni zaangażować się lub współpracować przy takich projektach. Trudności te dotyczą również sytuacji, gdy artyści próbują promować swoją twórczość. Wielu z nich nie jest w stanie zapewnić sobie miejsca do wystawiania swojej sztuki. Walczą oni też o legalną rejestrację podmiotów, które mogą służyć jako platformy do promocji sztuki związanej z LGBTI.

Wszystko to ma na celu zapewnienie, aby ekspresja artystyczna LGBTI doświadczała tych samych trudności, których doświadczają te społeczności, wyrażając siebie bardziej ogólnie. Te wyniszczające czynniki mogą uniemożliwić wielu aspirującym artystom LGBTI nawet wyruszenie w przestrzeń publiczną, a także zmusić ich do opuszczenia swoich krajów ojczystych w celu podjęcia kariery zawodowej w społeczeństwach, w których ich życie nie byłoby zagrożone.

## ROZDZIAŁ III: WOLNOŚCI ARTYSTYCZNE W KRAJACH, W KTÓRYCH HOMOSEKSUALNOŚĆ JEST LEGALNA

W rozdziale 3 tego raportu, badacze organizacji Freemuse odkrywają, że artyści LGBTI są uciszani również w krajach, w których homoseksualizm jest legalny. Podkreślają oni istotne przeszkody, jakie napotykają w dostępie do swojego prawa do swobodnego i nieograniczonego wyrażania opinii. Freemuse ustaliła, że mimo, że stosunki homoseksualne nie są w tych krajach karane przez prawo, rządy wielu z nich walczą o zapewnienie niezbędnych warunków umożliwiających dostęp do przestrzeni publicznych artystom LGBTI i sztuce queer.

Organizacja Freemuse stwierdziła, że szczególnie szkodliwe było pojawienie się serii przepisów zakazujących afirmatywnego przedstawiania homoseksualizmu. Oprócz negatywnego wpływu na możliwości promowania dzieł sztuki związanych z LGBTI w przestrzeni publicznej - szczególnie w przestrzeniach, w których gromadzą się nieletni lub w świecie cyfrowym, przepisy te miały również negatywny wpływ na chęć wielu instytucji kulturalnych do angażowania się w produkcję lub promocję sztuki LGBTI. W krajach, w których homoseksualizm pozostaje legalny, ekspresja artystyczna LGBTI jest również coraz bardziej osłabiana przez dominujące pojęcia „tradycyjnych” wartości, konserwatywne przekonania religijne, a także pojawiające się współczesne normy dotyczące tego, co stanowi moralność publiczną. Zarówno podmioty państwowe, jak i niepaństwowe wykorzystują te podstawy do ograniczania lub tłumienia artystycznych głosów na temat doświadczeń LGBTI.

W pierwszej części tego rozdziału organizacja Freemuse wyraża zaniepokojenie negatywnymi skutkami pojawienia się populistycznych reżimów na całym świecie, które zwykle atakują prawa LGBTI natychmiast po dojściu do władzy. Ponadto przedstawia tendencje naruszania wolności wypowiedzi artystycznej w krajach, które uchwały przepisy zakazujące „propagandy homoseksualnej”, a następnie analizuje stan swobód artystycznych w krajach, w których nie ma przeszkód prawnych w korzystaniu z wolności wypowiedzi w kwestiach LGBTI.

### WYPOWIEDZI:

„Rada Ministrów Rady Europy zaleca, aby państwa członkowskie zapewniły przyjęcie i skuteczne wdrożenie środków ustawodawczych i innych środków w celu zwalczania dyskryminacji ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową, w celu zapewnienia poszanowania praw człowieka lesbijek, gejów, osób biseksualnych i osób transpłciowych i promowanie tolerancji wobec nich”.

**Zalecenie CM/Rec (2010)5 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie środków zwalczania dyskryminacji ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową. Pierwszy międzynarodowy dokument wzywający do działań przeciwko dyskryminacji opartej na SOGIESC. UOTES**

„Powiem to głośno i wyraźnie: lesbijki, geje, osoby biseksualne i transpłciowe mają takie same prawa jak wszyscy inni. Oni też rodzą się wolni i równi”.



**Ban Ki-moon, „Uwagi do specjalnego wydarzenia „Przywództwo w walce z homofobią”, 11 grudnia 2012 r.**

„Nikt nie może powoływać się na różnorodność kulturową jako pretekst do naruszania praw człowieka gwarantowanych przez prawo międzynarodowe lub ograniczania ich zakresu, ani też nikomu nie wolno przyjmować różnorodności kulturowej w celu wspierania segregacji i szkodliwych tradycyjnych praktyk, które w imię kultury mają na celu uświęcenie różnic sprzecznych z powszechnością, niepodzielnością i współzależnością praw człowieka”.

**„Prawa człowieka są podstawowymi narzędziami skutecznego dialogu międzykulturowego” - oświadczenie grupy ekspertów ONZ z okazji Światowego Dnia Różnorodności Kulturowej dla Dialogu i Rozwoju, 21 maja 2010 r.**

„To, co ludzie zwykle uważają za literaturę - to literatura heteroseksualna. A dla nich po drugiej stronie jest queerowa literatura. Ale literatura queerowa to także literatura”.

**Wywiad organizacji Freemuse z Oteosiriele Obi-Young przeprowadzony 28 lipca 2019 r.**

„Nadal koncentruję się na treściach LGBTI, ponieważ uważam, że nie powstało jeszcze wystarczająco dużo treści dla indyjskich osób LGBTI. Musimy opowiedzieć nasze historie świata. Musimy powiedzieć, że istniejemy”.

**Wywiad internetowy organizacji Freemuse ze Sridharem Rangyanem przeprowadzony 2 sierpnia 2019 r.**

„Wiele osób w Kenii identyfikuje się jako „osoby queerowe”. Odkąd odzyskaliśmy to słowo, nie mamy z nim problemu. To termin polityczny”.

**Yvonne Oduor, wywiad organizacji Freemuse, 31 lipca 2019 r**

„Kiedy Saagar Gupta i ja zaczęliśmy kręcić nasz pierwszy film od 2002 r., zawsze mieliśmy nad głową strach przed prawem - że robimy coś, co namawia do popełnienia przestępstwa. Teraz, w 2018 r., ostatecznie przeczytano sekcję 377 i otworzyła ona drzwi nie tylko wolności osobistej, ale także wolności ekspresji artystycznej”.

**Sridhar Rangayan, wywiad organizacji Freemuse, 2 sierpnia 2019 r.**